

Liwanlylar aýaga galdy: «Biz bärde demonstrasiýa geçiremzok, rewolýusiýa geçirýärис!»

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 января, 2025

Liwanlylar aýaga galdy: "Biz bärde demonstrasiýa geçiremzok, rewolýusiýa geçirýärис!" LIWANLYLAR AÝAGA GALDY: «BIZ BÄRDE DEMONSTRASIÝA GEÇIREMZOK, REWOLÝUSIÝA GEÇİRÝÄRIS!»

- (*Şirin Paýzynyň Beyrut reportažlary...*)

Beýrut howa menziline baranymda içimdäki sussupeslik barha ulaldy...

Ýanyma ýazuw-pozuwdyr surata düşürmek işleri için ujypsyz zat alypdym, žurnalistdigimi bildirmejek bolup elinden gelenini edipdim.

Tutarygymam taýýardы: Liwandalky tanyş-bilişlerime görme-görşe gelýärdim.

Refik Hariri adyndaky howa menzilinde kän janly-jemende ýok. Saýpaňlaşmazdan dowam eden çykyşlar Beýruta gelýänleriň sanyny mazaly azaldypdyr. Uçarda gelýärkäk meniň bilen gürrüňleşen liwanly aýal «Isleseler hiç gelmesinlee. Bize turist däl-de, demokratiýa we eli egri däl syýasatçylar gerek» diýip özelendi durdy.

Howa menzilinde turist topbaklary ýa-da işewürler görnenok, emma demonstrasiýalara gatnaşmaga gelen daşary ýurtda ýasaýan liwanlylar bar.

İçimden «poliseýler bu ýaşlara näme ederkä, eýsem?» diýýärin. Tussag astyna alarmyka? Herhal, ýurda salmasalar gerek, gapma-garşylykly wakalar daşda däl.

Emma, beýle-de däl. Ýüzüne arapça jümleler ýazylan şortili, ýantorbaly we boýunlary kefiýeli ýolagçylar ellerini-gollaryny

sallap polisiýanyň barlag postundan geçip durlar. Ne soraýan bar, ne ideýän, ne-de «saklan!» diýyän.

Pasportymy uzadan polisiýa işgärim ýanyndaky kärdeşi bilen gürrüñini kesmän pasportyma giriş möhürini basdy. «Näme üçin geldiňiz?» diýip sorajagam bolmady.

Beýrutyň merkezine gelýänçä ýollar imisala. Çaltlyk bilen paty-putymy otelde goýup, liwanly žurnalist tanyşlarym bilen görüşüp, köpçüligiň arasyna siňmek we bolup geçýän wakalary ýakyndan synlamak üçin şäheriň merkezine haýdadym.

Meýdana golaýlaşdygymça sesli çagyryşlary, aýdylýan aýdymalary has gowy eşdip başladym. Daş-töweregim hyň berýär, aýak basara ýer ýok.

Meýdanlar doly. Ýaşlar, garry-gurtylar, aýal-gyzlar. Hasam beter aýal-gyzlar köp. Iň ýangynly sloganlary atýanlaram, iň janyýangynlylaram, öwrülişigiň amala aşjagyna has köp ynanýanlaram ýene aýal-gyzlar.

“Klon, klon” («Uçdantutma hemmesi!») diýip gygyrýarlar.

Uçdantutma hemmesi ogry. Uçdantutma hemmesi eýeleýän wezipesinden gitmeli.

Liwanly kärdeşim Lara köceleri dolduranlaryň ellerindäki baýdaklary görkezip, «liwan baýdagynadan başgasyna rugsat berilmeli. Bu hemmeleriň – halkyň tolgunşygy. Hiç kimiň, hiç bir toparyň asudalygy bozmagyna ýol berenoklar» diýip gürrüň berdi.

Zenan demonstrasiýaçylardan birine ýakynlaşyp soradym: «Bu demonstrasiýalaryň netije gazanjagyndan umydyňyz barmy? Üstünlik gazanjagyňza ynanýarsyňyzmy?»

Şeýle jogap berdi: «Demonstrasiýamy? O nämäň demonstrasiýasy? Biz bärde rewolýusiýa geçirýäris!»

Ol sözüne şeýle dowam edýär: «Bize reforma geçirjekdiklerini wada berýärler. Biz reforma däl, olaryň wezipelerinden el çekmeklerini talap edýäris. Reforma geçirjek diýmek – hiç zat etmän, ogurlyga dowam etmek diýmekdir. Uçdantutma hemmesi ogry. Demokratiýa we aç-açanlyk talap edýäris. Premýer-ministr, prezident, ministrler – hemmesi wezipesinden el çekýänçä şu duran ýerimizden butnamarys!»

Žurnalist kärdeşim Lara çykyşlary hemmeleriň neneňsi

goldandygyny aýdýar: «Hiç kim «geliň, köcä çykalyň!» diýmedi, çagyryş eden bolmady. Guramaçysy synanyşýan poliseylere garşı döş gerip duran zenanyň simwolika öwrülen, meýdanlarda DJ-leriň aýdym-saz şagalaňlaryny gurnap goldan, aýdymlardyr tanslar bilen şowhuny artdyryp barha gürelen bu «rewolýusiýa» günbe-gün baýap barýan syýasy aristokratiýa «besdir indi!» diýýän halkyň rewolýusiýasy.

Liwanda şeýlekin uly mähelleli çykyşlar 2005-nji ýylda häzir ministr bolan Saad Haririniň kakasy Refik Haririniň jayna kast edilende bolup geçipdi, birnäçe günlär dowam eden protestler netijesinde Siriýanyň goşuny Liwandan çykma mejbur bolupdy.

Şindi meýdanlary dolduran halk köpçüligi Haririler maşgalasyna, prezident Mişel Auna, otuz ýyl bări parlamentiň başlygynyň kürsüsini elden bermän gelýän shaýy partiýasy «Amalyň» saýlan adamy Nebih Berrä we bütin bularyň barha baýaýan garyndaş-doganlaryna «güm boluň, gidiň!» diýýärler. Demonstrasiýaçylaryň biri nämeleri talap edýändigini şeýle düşündirdi: «Prezidentimiz hristian, premýer-ministrimiz sünni musulman, mejlisiniň başlygy shaýy diýip öwüniljek düzgünimiz bar. Göräýmäge gulaga ýakymly ýaly. Emma biz munuň beýle bolmagyny islämzok. Çünkü bu düzgüniň arkasyndan bular birnäçe ýyl bări häzirki oturan kürsülerinde oturyp, baýlyk toplaýarlar. Garyndaş-doganlary, ilen-çalanlary, çaga-çugalary, agtyk-çowluklary tütjar baý boldular. Halk barha gedaýlaşýar. Palestinaly bosgunlardan soñ siriýaly bosgunlara-da gaçybatalga berdik. Beýruta göz aýlaň: nirä baksaň kaşaň jaýlar, täze gurluşyklar, millionlarça dollarlyk binalar, lýuks dükanlar, gymmatbahaly söwda merkezleri... Bularyň barsy döwletiň puluny iýýän ogrularyň bikunun geleşikleriniň netijesinde gurulýar. Şonuň üçin besdir indi diýýaris. Besdir indi!»

Köçeleri dolduran aglabasy ýaş liwanlylar diňe Liwana däl, eýsem bütin arap ýurtlaryna nusga bolandyklaryna ynanýarlar. Olaryň biri şeýle diýýär:

«Bütin dünýä arap diýlende, terrorçyny göz öňüne getirýär. Irdik şundan. Irdik diktatorlardan. Bizi ulanyp, uruş turuzýanlardanizar-peteñimiz çykdy. Ýadadyk garyplykdan, ýetde-gütdelikden. Dünýäniň iň yrsgally, iň bereketli ýurdunda ýesir ýaly ýasaýarys. Arzuw ederlik gelejegimiziň, huzur içinde ýaşajak ýurdumyzyň, maňlaý derimizi döküp gazanan pulumyzyň hözirini görer ýaly durmuşymyzyň bolmagyny isleýär.»

Prezident Mişel Aun we premýer-ministr Hariri dartgynlylygy ýumşatjak bolup mümkingadar ýuwmarlaýy heňde reforma geçirmegu wada berdiler we köçeleri dolduran halka geçiriljek reformalary ýakyndan synlamaga çagyrdylar. Hökümet polisiýany, harby gullukçylary «házırlıkçe» demonstrasiýaçylara ýanaşdyranok. Olar dartgynlylygy güýjetmejek bolýarlar. Emma meýdandakylar hernäme-de bolsa, ätiýajy elden berenoklar. Şu wagta çenli köçelere goldaw beren «Hizbullahyň» ýa-da «Amalyň» ugruny üýtgedip, demonstrasiýalary böler diýen endise bar.

Otelïň bir işgäri «Hizbullahdyr» «Amalyň» çykyşlardan nägiledigini öñe sürüyär:

«Hizbullah» bütin dünýäde terrorçylykly gurama hökmünde tanalýar. Bizde welin olar parlamentiň bir partiýasy we onuň şayylardan ybarat şahsy düzümi mejlisde iň köp oruny eýeleýär. Olar hökümet agzalarynyň işden gitmeginem, sistemanyň üýtgemeginem islemezler. Çünkü olar täze geljek hökümetiň ýa-da täze lideriň «Hizbullahy» döwreden çykararyndan gorkýarlar. Liwanda syýasy ýagdaýlar çylşyrymly. Ortada eliňi uzadar ýaly, umyt baglar ýaly oppozisiýa ýa-da lider ýok. Emma muňa garamazdan köcedäkiler ýene-de umytly. «Öwrülişik bir başlasyn, soň lideri-de tapar oturarys» diýýärler.

Liwanly ýas ýigitden soradym: «Prezident Mişel Aunyň çykyşyny we reforma wadasyny neneň gördün?»

Ol şeýle jogap berdi: «Mişel Aunyň eýelik edýän telewizion ýaýlymy liwan köçelerini dolduran halk köpcüligini görkezmegiň ýerine aşpezleriň nahar taýýarlaýan gepleşiklerini berýär. Yeri onsoň biz onuň aýdanlaryna näme üçin ynanmaly?»

Şirin PAÝZYN,
sirindefnepayzin@gmail.com

25.10.2019 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW. Publisistika